

ОПИС ДОСВІДУ

Автор: Potapenko Nataliya Ivanovna

ОПИС ВЛАСНОГО ДОСВІДУ	
Тема досвіду	<i>Розвиток творчої особистості учнів засобами ТРВЗ-педагогіки</i>
Автор	Юрченко Алла Іванівна
Сфера застосування	Заклад «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 12 Вінницької міської ради», 1 – 4 класи
Актуальність	<p>Основною формою організації навчальної діяльності практично у всіх країнах світу є сьгодні класно-урочна система. Будучи прогресивною протягом чотирьох століть поспіль, сьогодні, в умовах науково-технічного прогресу, вона перестала задовольняти потреби суспільства в освіті і потребує вдосконалення. Причиною цього стало як закономірне і неминуче зростання обсягу загальноосвітніх знань, що підлягають обов'язковому засвоєнню, так і зміна вимог. Широке запровадження новітніх педагогічних технологій, спрямованих на розвиток творчих здібностей та нахилів особистості, дає змогу створити умови для інтелектуального, соціального, морального і фізичного розвитку та саморозвитку людини. А в стратегічному плані закласти фундамент для формування демократичного суспільства, для якого освіченість, вихованість, культура – найвищі цінності.</p> <p>Для того, щоб успішно розв'язати цю складну задачу, потрібно постійно вчитися і самому вчителю, знаходитися у творчому пошуку, оволодівати сучасними технологіями навчання.</p>

Наукові концепції та теорії	<p>Розвиток науки і техніки дав учителям та учням нові форми комунікації, нові типи вирішення абстрактних і конкретних завдань, перетворюючи вчителів з авторитарного транслятора готових ідей у натхненника інтелектуального та творчого потенціалу учня.</p> <p>1. ТРВЗ - педагогіка. В основу ТРВЗ - педагогіки покладено теорію розв'язання винахідницьких задач Г.С.Альшутлера, яка ставить за мету формування сильного мислення і виховання творчої особистості, підготовленої до розв'язання складних проблем в різних галузях діяльності.</p> <p>Особливе місце займає курс розвитку творчої яви, спрямований на подолання стереотипів, вироблення вміння працювати з нестандартними ідеями.</p> <p>ТРВЗ-педагогіка будується на таких принципах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принцип об'єктивності законів розвитку систем. Будова, функціонування і зміна поколінь систем підкорюються об'єктивним законам. Звідси: сильне рішення — це рішення, яке співвідноситься з об'єктивними законами, закономірностями, явищами, ефектами. 2. Принцип протиріччя. Під дією зовнішніх і внутрішніх факторів з'являються, загострюються і розв'язуються протиріччя. Системи еволюціонують, долають протиріччя на основі об'єктивних законів, закономірностей, явищ та ефектів. Отже: сильне рішення — це рішення, яке долає протиріччя. 3. Принцип конкретності. Кожний клас систем має свої особливості, які полегшують або ускладнюють зміну конкретної системи. Ці особливості визначаються ресурсами: внутрішніми - тими, на яких будується система і зовнішніми - тим середовищем і ситуацією, в якій знаходиться система. Звідси: сильне рішення - це рішення, яке враховує особливості конкретних проблемних ситуацій. <p>ТРВЗ включає в себе:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Механізми планомірного перетворення проблеми в образ майбутнього рішення. 2. Механізми подолання психологічної інерції (ПІ), яка перешкоджає пошуку рішень. 3. Широкий інформаційний фонд — конкретний досвід рішення проблем. <p>Ефективність ТРВЗ-педагогіки в її інструментальності та достатній гарантованості формування пошукових умінь в учнів.</p> <p>З раннього дитинства можна навчити дитину системно думати про об'єкти навколишнього світу, розв'язувати задачі творчого характеру, придумувати казки, віршики та багато іншого.</p> <p>Багаторічний досвід показав, що дитина, яка оволоділа основними розумовими операціями ТРВЗ, успішно адаптується до школи незалежно від системи навчання. Діти вміють і хочуть вчитися. Вони характеризуються високим рівнем пізнавальної активності, яскраво вираженим творчим мисленням.</p> <p>2. Інтерактивне навчання. Особливістю інтерактивного навчання є підготовка молоді людини до життя і громадянської активності в громадянському суспільстві і демократичній правовій державі на заняттях з будь-якого предмета шкільної програми. Це вимагає активізації навчальних можливостей учня замість переказування абстрактної, «готової» інформації, відрваної від їхнього життя і суспільного досвіду. Уроки з використанням інтерактивного навчання також повинні надати учням основні пізнавальні та громадянські вміння, а також навички і зразки поведінки.</p> <p>Уроки мають захоплювати учнів, пробуджувати в них інтерес та мотивацію, навчати самостійному мисленню та діям. Ефективність і сила впливу на емоції і свідомість учнів у великій мірі залежать від умінь і стилю роботи конкретного вчителя.</p> <p>3. Інформаційно-комунікаційні технології Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) спрямовані на те, щоб дати якомога більше інформації за допомогою цифрових навчальних засобів.</p> <p>Тому мета інтерактивних методів навчання полягає у тому, щоб навчальний процес відбувався за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання, де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують із приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Призначення інтерактивного навчання полягає у тому, щоб, по-перше, передати знання, по-друге, усвідомити цінність інших людей. Має воно і свої завдання: розв'язання навчальних поведінкових завдань, надання підтримки членам групи.</p> <p>4. "Корисні звички" (превентивне навчання) Мета цього курсу - сприяти вихованню соціально і психологічно здорової дитини і, тим самим, впливати на свідомий вибір нею здорового способу життя.</p> <p>5. Розвиток критичного мислення Завдання: виховати людину незалежну, вільну, здатну самостійно осмислювати явища навколишньої дійсності, відстоювати свою власну думку перед будь-ким і будь-де; виробити в кожного учня звичку активно брати участь у вирішенні важливих питань життя колективу, вміння формувати, висловлювати і відстоювати свою думку, поважати думку інших людей.</p> <p>Фази, які використовуються для побудови уроку з використанням КМЧП: актуалізація, побудова знань, консолідація.</p> <p>6. Програма «Крок за кроком». Програма «Крок за кроком» створена у 1994 році під егідою Інституту Відкритого суспільства (Нью - Йорк) за безпосередньої підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Мета її - виховання нового покоління, підготовка його до життя у відкритому демократичному суспільстві. Програма органічно пов'язана з основними положеннями, закладеними у державній національній програмі «Освіта України. XXI століття».</p> <p>Основні принципи програми:</p> <ul style="list-style-type: none"> Залучення сім'ї до процесу навчання і виховання дітей; Індивідуальний підхід до кожного учня; Забезпечення права вибору через створення особистісно орієнтованого середовища. <p>Одним із прийомів програми «Крок за кроком» є проведення ранкових зустрічей.</p> <p>Ранкова зустріч - це запланований, структурований збір, який займає важливе місце в повсякденному розкладі діяльності класу, де панує атмосфера піклування та відповідальності.</p> <p>Ранкова зустріч складається з чотирьох основних компонентів: вітання, обмін інформацією, групове заняття, щоденні новини.</p> <p>Вітання створює спокійний і розважливий настрій для такого елемента зустрічі як обмін інформацією.</p> <p>Обмін інформацією допомагає розвивати навички, які дають учасникам змогу навчатися впевнено говорити і слухати.</p> <p>Групове заняття - створює відчуття єдності, радості. Такі заняття позбавлені елементів суперництва, кооперативні за суттю, враховують індивідуальний рівень розвитку дітей, пов'язані, здебільшого, з навчальною програмою чи темою, яка в цей час вивчається у класі.</p> <p>Щоденні новини - це оголошення письмової об'яви, яка щодня вивішується на відповідному стенді чи дошці. Щоденні новини допомагають дітям тренувати навчальні навички, що сприяють розвитку математичних та мовленнєвих здібностей.</p> <p>Такі заняття дають дітям змогу опанувати різноманітні соціальні та навчальні навички, об'єднуючи соціальне, емоційне та інтелектуальне навчання кожного учня. Повторення таких демократичних взаємодій і звичних уроків дає надзвичайні результати.</p> <p>Ранкові зустрічі сприяють заохоченню дітей до необхідності робити вибір, брати відповідальність за свої рішення, творчо висловлювати свої ідеї, поважати відмінні стилі та здібності однокласників, використовувати навички спільного навчання, розвивати вміння критично мислити, використовувати на практиці самостійне мислення.</p> <p>7. Дистанційне навчання і виховання це цілеспрямоване і методично організоване керівництво навчально-пізнавальною діяльністю та розвитком осіб, які перебувають на відстані від освітнього закладу і тому не вступають у постійний контакт з педагогічним колективом. Практикується в двох формах:</p> <ol style="list-style-type: none"> а) через листування; б) через засоби масової інформації; в) дистанційну освіту школярів через ЛІКТ
------------------------------------	--

Основна ідея	<p>Впровадження демократичних засад в роботі початкової школи, створення умов для різнобічного розвитку й самореалізації особистості.</p> <p>Для сучасної освіти характерним є пошук нових педагогічних можливостей, що пов'язано насамперед з відмовою від традиційного навчання та виховання, з ідеєю цілісності педагогічного процесу як системи, що спирається на теорії загальнолюдських цінностей, гуманізації, особистісно - орієнтованого підходу, пріоритету суб'єкт - суб'єктивних відносин.</p> <p>Вчителю необхідно:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Формувати теоретичну свідомість і мислення учнів. • Передати дітям не лише знання, вміння й навички, але й способи розумових дій. <p>Відтворити в навчальній діяльності дітей логіку наукового пізнання.</p>
Форми, методи, засоби і прийоми реалізації ідеї	<p>Знавсний компонент</p> <p>Кубування, гронування, робота з першоджерелами, презентація, бесіди, ігри, групова робота за методом проектів, кооперативна форм навчальної діяльності, вправи: «Мікрофон», «Криголам», «Вилучи зайве», «Дешифрувальник», «Мозковий штурм», «Системний оператор», «Діаграми Ейлера - Венна», «Читання з передбаченням», «Ажурна пилка», «Сенкан», метод фокальних об'єктів, вправи - енергезатори, вправи «Карусел», «Дошка запитань», «Знаємо - хочемо дізнатися - Дізналися», «Читання з маркуванням», «Дерево рішень», «Акваріум», «Ессе», рефлексія, групова дискусія, ролів тощо.</p> <p>Уроки та заходи: «Світ логіки» з ТРВЗ - педагогіки; «Корисні копальни», «Правописання звонких і глухих согласных» (уроки з використанням інтерактивних методів навчання), серія уроків з розвитку зв'язного мовлення, уроки милування природою, уроки «Світ фантазій», серія уроків з громадянської освіти та основ здоров'я</p> <p>Емоційно - чуттєвий компонент</p> <p>Організація безпосереднього емоційно - чуттєвого контакту дітей з природою (уроки фантазії по ТРВЗ-педагогіці, уроки милування природою, створення ситуації успіху).</p> <p>Практично - діяльнісний компонент</p> <p>Курс «Введення в шкільне життя», ранкові зустрічі, ігрові програми, тренінги, батьківський університет.</p>
Результат застосування	Апробована система роботи
Критерії ефективності	<p>Сприяє застосуванню концепцій та навичок у життєвих ситуаціях. Створюється база знань для розуміння деяких фундаментальних наукових ідей.</p> <p>Розвиває навички ведення дослідницької роботи: спостереження, порівняння, співставлення, вміння робити висновки.</p> <p>Навчає дітей творчо підходити до вирішення життєвих проблем.</p> <p>Зрушення у мотиваційній, емоційно - волевольних сферах особистості, успішність оволодіння учнями розумовими діями, наявність переможців міських олімпіад з математики, української мови.</p>
Наукові джерела	<p>Філософський аспект: М. Кисельов, Ш. А. Амонашвілі.</p> <p>Психологічний аспект: В. О. Сухомлинський</p> <p>Педагогічний аспект: Е. І. Александрова, Г. С. Тарасенко, С. І. Гінн, І. Лапшина, О. Пометун, Л. Пироженко, О. Пехота.</p>
Висновки	<p>Одним з найперспективніших шляхів розвитку пізнавальної активності, інтелектуально - творчих здібностей учнів, озброєння їх необхідними вміннями і навичками є впровадження нових технологій навчання. Вони збагачують освітню практику власним баченням технології особистісно - орієнтованого навчання, відображають загальну світову тенденцію переходу від парадигми, в якій дитина - «об'єкт педагогічних впливів», до тієї, яка передбачає гуманістичний тип взаємодії учасників навчально - виховного процесу.</p> <p>Вчитель не тільки передає учням суму знань, а ще й навчає здобувати ці знання самостійно, застосовувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань; сприяє формуванню в учнів комунікативних навичок; розвиває внутрішню мотивацію до цілеспрямованого навчання; спонукає учнів до порівняння отриманої інформації з особистим досвідом і на її ґрунті формує аналітичне судження; підтримує пізнавальну активність учнів.</p> <p>Жодна освітня технологія не може розглядатися як універсальна. Організація навчального процесу в сучасних умовах вимагає поєднання різних технологій, творчого підходу до використання кожної з них, а також створення нових навчальних технологій.</p>